

MUINAISJÄÄNNÖKSEN SELVITYSTARVE

MIKSI SELVITETÄÄN JA MILLÄ PERUSTEELLA?

Arkeologisia selvityksiä ovat inventointi, koekaivaus, työhankkeen valvonta ja kaivaus. Arvion siitä, onko Tampereella tai Pirkanmaan alueella tarvetta tehdä arkeologinen selvitys, tekee Pirkanmaan maakuntamuseon arkeologi muinaisjäännösten antikvaarisena suojeluviran-omaisena. Ammattiarkeologi ratkaisee kaavoitettavan alueen arkeologisen inventointitarpeen alueen ominaisuuksien, arkeologisen arkistoaineiston, esihistoriaa ja muuta historiaa koskevien tietojen tai aineistojen sekä tarvittaessa myös maastokatselmuksen perusteella. Selvittävältä alueelta ei tarvitse olla aikaisempia arkeologisia löytöjä. Selvitystarpeeseen vaikuttavat myös lähialueen löydöt, topografia, vesistöhistoria sekä aikaisempien tietojen vanhentuneisuus tai puutteellisuus. Selvityksen tyyppi ja arkeologiset toimenpiteet riippuvat suunnitellusta maankäytöstä ja käsillä olevasta hankkeesta. Selvitysten tietoja käytetään ratkaistaessa maankäytön vaikutuksia muinaismuistolailla rauhoitettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin.

SELVITYSTARVE

Tiedon selvitystarpeesta saa ottamalla yhteyttä Pirkanmaan maakuntamuseon arkeologiin ja toimittamalla maakuntamuseolle tiedon suunnitelma-alueen rajauksesta. Tietoa saa

- 1.** Alustavasti sähköpostitse/puhelimitse, Ulla Lähdesmäki 040-5201281, ulla.lahdesmaki@tampere.fi
- 2.** Kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelman yhteydessä; OAS lähetetään kommentoitavaksi maakuntamuseoon, museo kommentoi sähköpostitse tai lausuntomuodossa tapauksesta riippuen
- 3.** Jos selvitystarvetta ei ole selvitetty em. tavoilla ja selvitystarve on olemassa, museo lausuu kaavan luonnosvaiheessa selvitystarpeesta, sen alustavasta laadusta (inventointi-, koekaivaus- tai valvontatarve) sekä antaa ohjeet menettelytavasta. Milloin hanke tulee lausunnonle vasta ehdotusvaiheessa, selvitystarve tuodaan esille siinä.

Pirkanmaan maakuntamuseo ja kaupunk/kunta voivat kehittää ennakoivaa yhteistyötä siten, että esim. kaavoitusohjelmasta nostetaan esiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeet, joissa on tarve tehdä arkeologinen inventointi.

SELVITYKSEN VAIHEET

Muinaisjäännösten selvittäminen tapahtuu vaiheittain. Eri vaiheiden tarpeen ja ajankohdaisuuden ratkaisee museoviranomainen.

1. Inventointi

tuottaa tiedon siitä, mitä muinaisjäännöksiä selvitettyllä alueella on, arvion muinaisjäännösten laajuudesta, muinaisjäännöksen rauhoitusluokittelun ja suoja-alueen tarvetta koskevan tiedon

- Arkeologi tekee inventoinnin
- alueelta tarkastetaan ennestään tunnettujen muinaisjäännösten säilyneisyys (missä kunossa ovat, ovatko tuhoutuneita vai edelleen rauhoitettuja ja vaikuttavat maankäyttöön)
- alueelta etsitään, paikannetaan ja dokumentoidaan arkeologisia kohteita, joita ei ole aikaisemmin tunnettu
- inventoidut arkeologiset kohteet luokitellaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi, kohteiksi jotka eivät ole rauhoitettuja muinaismuistolailla sekä irtolöytöpaikoiksi. Kiinteät muinaisjäännökset luokitellaan kolmeen rauhoitusluokkaan, jotka vaikuttavat maankäytön edellytyksiin

2. Koekaivaus tai työhankkeen arkeologinen valvonta

- koekaivaus tehdään, kun maankäyttösuunnitelman johdosta on tarpeen tietää, mikä on kiinteän muinaisjäännöksen laajuus, säilyneisyys ja arvo. Koekaivaus rikkoo ja tuhoaa muinaisjäännöstä ja edellyttää lupaa Museovirastolta. Koekaivauksessa käytettävä menetelmä ja selvittävän alueen laajuus ratkaistaan muinaisjäännöksen laadun, ympäristöolosuhteiden ja maankäyttötarpeen perusteella.
- Koekaivauksen tuloksen perusteella museoviranomainen ratkaisee muinaismuistolain näkökulmasta edellytykset maankäyttöhankkeen jatkolle (hankkeen paikan siirto; työhankkeen muuttaminen; mahdollinen muinaisjäännöksen poisto, jatkovalvonnan tarve)
- Arkeologi valvoo työhankkeen etenemistä maastossa, jos hanke toteutetaan muinaisjäännösalueen läheisyydessä ja museoviranomainen arvioi, että koekaivauksista ei tarvita. Tällaisessa tapauksessa muinaisjäännösalueen maanalaista laajuutta, säilyneisyyttä ja arvoa ei tunneta riittävästi.

3. Pelastuskaivaus

- kaivaus tehdään harkinnan perusteella koekaivauksen jälkeen. Museoviranomainen ratkaisee, voiko paikalle toteuttaa maankäyttöhanketta riittävien tutkimusten jälkeen. Kaivauksen jälkeen tutkitussa kohdassa ei ole enää muinaismuistolain aiheuttamaa estettä maankäytölle.

KUSTANNUKSET

Inventoinnin ja muiden arkeologisten selvitysten kustannuksiin vaikuttavat useat muuttujat. Muinaismuistolaissa on säädetty, että yleisten ja suurehkojen yksityisten työhankkeiden kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja (15 §). Kustannusten muodostumisperusteista saa yleisesti tietoa, mutta kunkin yksittäisen selvityksen kustannukset voidaan arvioida luotettavasti vain hankekohtaisesti, koska alueen ominaisuudet ja muut tekijät vaikuttavat selvityksen kestoon, sisältöön ja toteutusmenetelmiin. Kaikkia kustannuksia ei aina tiedetä tutkimuksen alussa, vaan kustannusarvio voidaan esittää vaiheittain. Tämä johtuu siitä, että etukäteen ei tarkkaan tiedetä, mitä alueelta ja varsinkin maan sisästä löytyy.

LAKI SUOJAA MUINAISJÄÄNNÖKSET KAAVASTA RIIPPUMATTA

Kiinteät muinaisjäännökset ja niille varattava suoja-alue ovat rauhoitettuja suoraan muinaismuistolailla, kunkin alueen kaavallisesta tilanteesta riippumatta. Ajan tasalla oleva tieto Tampereen ja Pirkanmaan muinaisjäännöksistä on Pirkanmaan maakuntamuseossa. Ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä löytyy aika ajoin ja myös tunnettujen muinaisjäännösten tiedot voivat muuttua.

